

Suomalaisten asenteet uskonnolliseen pukeutumiseen

Jyri Komulainen
7.12.2023

KIRKON TUTKIMUS JA KOULUTUS[†]

Suomalaisten asenteet uskonnolliseen pukeutumiseen

Jyri Komulainen 7.12.2023

Keskeiset havainnot

- Enemmistö suomalaisista suhtautuu myönteisesti tai vähintäänkin neutraalisti uskonnolliseen pukeutumiseen poikkeuksena kasvot peittävät musliminaisten asusteet niqab ja burka.
- Musliminaisten yleisimpään uskonnolliseen päähineeseen eli hijabiin suhtautuminen jakaa suomalaisia: kielteisesti ja myönteisesti suhtautuvia on molempia noin neljännes. Silti lähes puolet suomalaisista suhtautuu myös hijabiin neutraalisti.
- Uskonnolliseen vähemmistöön kuuluvat suhtautuvat myönteisemmin uskonnolliseen pukeutumiseen kuin evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvat ja uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomat.
- Nuoremmat ikäryhmät suhtautuvat keskimäärin myönteisemmin uskonnolliseen pukeutumiseen kuin vanhemmat ikäryhmät.
- Vuoteen 2015 verrattuna uusien tutkimusaineisto osoittaa sellaisten vastaajien, jotka eivät suhtaudu uskonnolliseen pukeutumiseen myönteisesti eivätkä kielteisesti, lisääntymisen. Tämän voi tulkita kertovan uskonnollisen pukeutumisen arkipäiväistymisestä.

Uskonnollinen pukeutuminen ajankohtaisena kysymyksenä

Uutisia seurattaessa voi havaita, että uskonnollinen pukeutuminen ei ole vain yksilön oma asia vailla laajempaa poliittista merkitystä. Uskonnolliseen pukeutumiseen liittyvät keskustelut ja kiistat näyttävät eri puolilla maailmaa olevan entistäkin ajankohtaisempia.

Erityisesti musliminaisten pukeutuminen on viime aikoina noussut esiin kansainvälisissä uutisotsikoissa, joskin hyvin ristiriitaisin tavoin: Esimerkiksi Iranissa naiset vaativat vapautta kulkea halutessaan ilman huntua, jonka käyttöä vallassa oleva islamilainen hallinto vaatii naisilta.¹ Sen sijaan esimerkiksi Intian Karnatakassa on käyty huivikiistoja, joissa muslimivähemmistö vaatii oikeutta pukeutua uskontonsa mukaisesti, kun

¹ Ks. esim. ["As more women forgo the hijab, Iran's government pushes back"](#) (AP News 10.5.2023; luettu 31.10.2023).

hindunationalistinen paikallishallinto on pyrkinyt kieltämään muslimityttöjä saapumasta kouluun perinteisissä peittävässä asuissa.²

Myös Ranskassa musliminaisten uskonnollista pukeutumista on pyritty rajoittamaan, joskin siellä maallistumista ajavan *laïcité*-periaatteen jyrkkä tulkinta pyrkii kieltämään tasapuolisesti kaikkien uskontojen perinteiset asut ja näkyvät symbolit julkisissa viroissa ja laitoksissa. Viimeisin kohu syntyi, kun Ranskassa päätettiin kieltää kouluissa musliminaisten suosima abaya-asu, vaikka tämän uskonnollinen luonne on lopultakin epäselvä.³

**

Suomessakin uskonnollinen pukeutuminen nousee silloin tällöin poliittisen keskustelun kiistakapulaksi. Kesällä 2023 keskustelu äityi poikkeuksellisen kiivaaksi, kun valtionvarainministerinä aloittaneen perussuomalaisten puheenjohtajan Riikka Purran vanhat kirjoitukset nostettiin esiin. Purra oli maaliskuussa 2019 julkaisemassaan blogissa puhunut peittävään asuun pukeutuneista musliminaisista ”mustina säkkeinä”. Racistiseksi koettu sanavalinta synnytti laajan kansalaiskeskustelun ja loukkasi muslimiyhteisöä.⁴

Kielteistä huomiota ovat saaneet osakseen myös muiden uskontojen kuin islamin edellyttämät pukeutumistavat. Kymmenisen vuotta sitten suomalaisiin uutisotsikoihin nousi kiista siitä, voiko sikhiläisyyttä tunnustava bussikuski käyttää turbaania työtehtävissä. Viranomaiset totesivat lopulta, että työnantajan esittämä turbaanin käyttökielto on yhdenvertaisuuslain mukaista syrjintää ja siksi kuljettaja voi halutessaan käyttää uskontonsa mukaista päähinettä.⁵ Viime aikoina on puolestaan uutisoitu, miten juutalaismiehet eivät koe turvalliseksi käyttää kipaa julkisilla paikoilla antisemitismin voimistuttua.⁶

Suomalaisessa kulttuurissa uskonnollisen pukeutumisen näkyvyydellä on tietynlainen uutuusarvo. Vaikka Suomessa onkin ollut merkittäviä vähemmistöjä, suomalainen kulttuuri on pitkään ollut luterilaisuuden leimaama ja suorastaan hallitsema. Eikä luterilaisuuteen ole perinteisesti kuulunut minkäänlaista uskonnollista pukeutumista lukuun ottamatta papin virka-asua. Herätysliikkeissä on kuitenkin historian kuluessa esiintynyt omia pukeutumistapoja. Tunnetuin esimerkki tällaisesta on herännäisyydessä käytetty ns. körttipuku.⁷

**

² Ks. esim. ["Explained: Karnataka Hijab Row And Timeline Of Events"](#) (NDTV 17.2.2022; luettu 31.10.2023) .

³ Ks. esim. ["Ranska kieltää muslimien abaya-asujen käytön kouluissa"](#) (YLE 28.8.2023; luettu 31.10.2023).

⁴ ["Purran puhe 'mustista säkkeistä' on loukkaavaa, sanoo muslimiyhteisö: 'Toivomme, että tällaisia kirjoituksia ei sallita'"](#) (YLE 19.7.2023; luettu 31.10.2023).

⁵ ["Veolian bussikusille antama turbaanikielto oli syrjintää"](#) (YLE 27.6.2013, luettu: 2.11.2023).

⁶ Ks. esim. ["Juutalaisten elämä on kuin venäläistä rulettia"](#), sanoo Berliinin juutalaisyhteisön johtaja Ylen haastattelussa" (YLE 28.10.2023, luettu: 7.11.2023).

⁷ ["Körttipuku"](#) (Herättäjähdistys, luettu: 29.11.2023).

Euroopassa musliminaisten pukeutumiseen liittyvät kiistat kytkeytyvät laajempaan keskusteluun islamista sekä maahanmuutosta. Toisaalta teema on heijastumaa monissa muslimienemmistöisissä maissa tapahtuneesta yhteiskunnallisesta muutoksesta: viime vuosikymmeninä fundamentalistiset uskontulkinnat ovat voimistuneet, minkä myötä naisten peittävä pukeutuminen on tullut lainsäädännöllisesti pakolliseksi tai vähintään sosiaalisesti välttämättömäksi sellaisissakin maissa, joissa aiemmin vallitsi pukeutumisen vapaus.⁸ Ikään kuin käänteisenä prosessina tälle muslimimaailman sisäiselle kehityslinjalle Euroopassa maahanmuuttovastaiset ja populistiset poliitikot nostavat uhkakuvana esiin musliminaisten pukeutumisen, kuten Suomessakin on tapahtunut.⁹

Eurooppalaisissa keskusteluissa voidaan havaita myös ranskalaisen *laïcité*-ajattelun vaikutus. Vaikka *laïcité*-ajattelu syntyi historiallisesti katsoen vastareaktiona katolisen kirkon poliittiselle vaikutusvallalle, sen ajama sekularistinen politiikka tarjoaa välineen musliminaisten pukeutumisen problematisointiin julkisessa tilassa.

Suomalaisten suhtautuminen uskonnolliseen pukeutumiseen

Suomessa vietetään uskonnonvapauden satavuotisjuhlaa vuonna 2023. Uskonnonvapaus merkitsee kaiken muun ohessa sitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa on vapaus pukeutua halutessaan uskonnollisen perinteen mukaisesti. Uskonnonvapauden periaate on kirjattu perustuslakiin, joten uskonnollisen pukeutumisen rajoittamisen pitää aina olla tarkkarajaisesti perusteltua.¹⁰

Sosiaaliset asenteet voivat kuitenkin poiketa oikeudellisesta tilasta. Siksi on syytä katsoa, millaisia ovat suomalaisten asenteet uskonnolliseen pukeutumiseen. Näistä saa hyvän kuvan Kirkon tutkimus ja koulutus -yksikön Gallup Ecclesiastica 2022 -kyselystä (N = 1 104).¹¹ Kyseessä oli ensimmäinen kyselyaineiston keruu liittyen vuonna 2024 valmistuvaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nelivuotiskertomukseen.¹²

Vuoden 2022 lopussa tehdyssä kyselyssä tiedusteltiin uskonnollisen vaatetuksen osalta niihin liittyviä asenteita.

Kysymys oli muotoiltu seuraavasti:

- Jotkut ihmiset ilmaisevat uskonnollista identiteettiään pukeutumisella ja muunlaisin ulkonaisin tunnusmerkein, kuten musliminaisten huivi tai sikhien turbaani. Kuinka

⁸ Ks. esim. Silvestri 2012, 275–277; Ghattas 2020.

⁹ Ks. Konttori 2020.

¹⁰ Ks. Sorsa 2018, 39–50.

¹¹ Kyselyn toteutti Kantar Public loka-marraskuun vaihteessa vuonna 2022 (28.10.–2.11.2022). Kohderyhmänä olivat 18-vuotiaat ja sitä vanhemmat suomalaiset. Aineisto kerättiin Manner-Suomen väestöä edustavasta Kantarin Forum-internetpaneelistä. Aineisto painotettiin vastaamaan väestöä iän, sukupuolen ja asuinalueen suhteen.

¹² Tuloksia on julkaistu myös raportissa [Ketola 2023](#).

suhtaudut tällaisten tunnusmerkkien käyttöön julkisissa tehtävissä, esimerkiksi kouluissa tai työpaikoilla?

Vastaajia pyydettiin arvioimaan viisiportaisella asteikolla¹³ asennettaan seuraavien uskonnollisten vaatetuksien suhteen:

- musliminaisten käyttämä hiukset peittävä huivi (hijab)
- musliminaisten kasvohuntu, joka peittää kasvot mutta jättää silmät näkyviin (niqab)
- musliminaisten koko vartalon peittävä vaate, joka kätkee myös silmät (burka)
- sikhimiesten käyttämä turbaani
- kristittyjen kaulariipuksena käyttämä näkyvillä oleva risti
- juutalaisten miesten päälle pitämä pyöreä päähine (kipa)
- katolisten tai ortodoksisten nunnien käyttämä hiukset peittävä huivi.

Näiden lisäksi kysyttiin asennetta liittyen uskonnottoman tai uskontokriittisen vakaumuksen julistamiseen seuraavanlaisella vaatetuksella:

- paita, jossa lukee ”Jumalaa tuskin on olemassa”.

Miten eri asusteisiin suhtaudutaan?

Kyselytutkimuksen mukaan selvä enemmistö (70 %) suomalaisista suhtautuu musliminaisten tyyppisimpään uskonnolliseen pukeutumistapaan eli hiukset peittävään hijabiin joko myönteisesti (25 %) tai neutraalisti (45 %). Vajaa kolmannes pitää hijabia joko erittäin tai melko kielteisenä (27 %).

Sen sijaan enemmistö suomalaisista omaksuu kielteisen asenteen, kun kysytään suhtautumista hijabia peittävämpiin asusteisiin eli silmät näkyviin jättävään, niqabina tunnettuun kasvohuntuun ja koko vartalon silmiä myöten peittävään burkaan: Niqabiin suhtautuu kielteisesti 61 % suomalaisista ja burkaan 65 % suomalaisista. Myönteisesti niqabiin ja burkaan suhtautuu vain noin kymmenesosa suomalaisista ja neutraalisti noin neljännes.¹⁴

Muihin uskonnollisiin asusteisiin suhtaudutaan pääsääntöisesti myönteisesti tai neutraalisti, jolloin kielteisesti vastaavien määrä jää vähemmistöön. Näin on esimerkiksi juutalaismiesten käyttämän kipan ja sikhimiesten käyttämän turbaanin kohdalla: kipan käyttöön suhtautuu kielteisesti 12 % suomalaisista ja sikhimiesten turbaaniin 20 %.

Suomalaisten asenne erilaisiin uskonnollisiin asusteisiin näyttää kaiken kaikkiaan olevan pragmaattisen myönteinen.¹⁵ Kasvot ja jopa koko vartalon peittäviin asusteisiin suhtaudutaan

¹³ Vaihtoehtoisiksi kyselyssä annettiin seuraavat: ”erittäin myönteisesti”, ”melko myönteisesti”, ”en kielteisesti enkä myönteisesti”, ”melko kielteisesti” ja ”erittäin kielteisesti”.

¹⁴ On kuitenkin syytä huomata, että burkaa koskeva kysymys on lähinnä teoreettinen, sillä burkaa ei Suomessa käytetä juuri ollenkaan. Myös niqabin käyttö on hyvin vähäistä. Ks. esim. Konttori 2020.

¹⁵ Ks. myös Ketola 2023, 13–14.

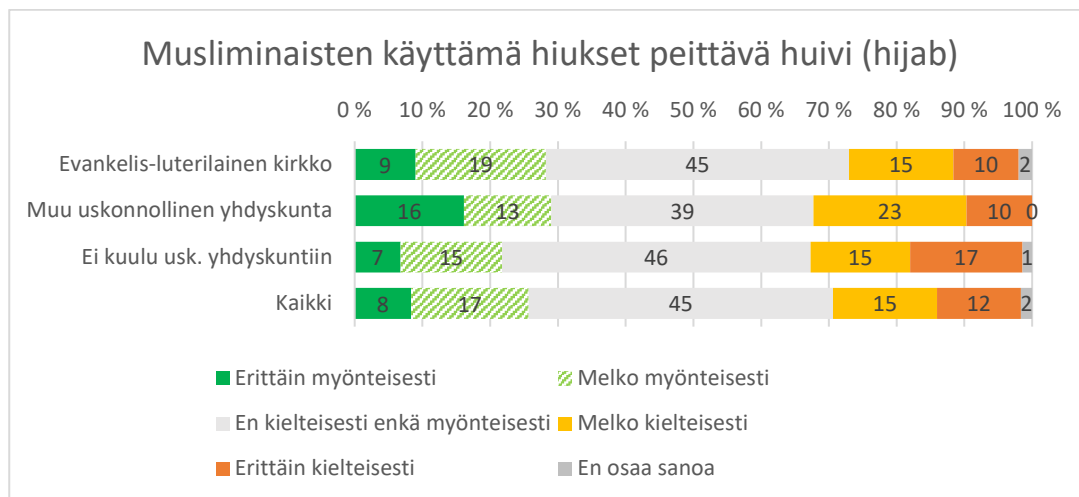
suurella varauksella, mutta kaikissa muissa kyselyn kohdissa myönteisesti suhtautuvat ja neutraalit muodostavat selvän enemmistön. Tämä pätee myös sekä musliminaisten hijabiin että uskontokriittiseen paitaan.

Miten uskonnollinen kuuluminen vaikuttaa asenteisiin?

Tutkimuksesta käy ilmi, että muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuin evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvat suhtautuvat keskimäärin kaikista myönteisimmin uskonnolliseen pukeutumiseen.

Suhtautumisessa musliminaisten huiviin (hijab) ei näy vielä merkittäviä eroja evankelis-luterilaisen kirkon jäsenten ja muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvien sekä uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomien osalta (Kuvio 1). Sen sijaan peittävimpiin asusteisiin myönteisesti suhtautuvien määrä (niqab 22 %; burka 26 %) on selvästi korkeampi muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvien joukossa kuin evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvien (niqab 10 %; burka 8 %) ja uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomien (niqab 10 %; burka 9 %). Toisaalta myös muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvien joukossa näihin asusteisiin kielteisesti suhtautuvien määrä (niqab 48 %; burka 38 %) on selvästi suurempi kuin myönteisesti suhtautuvien.

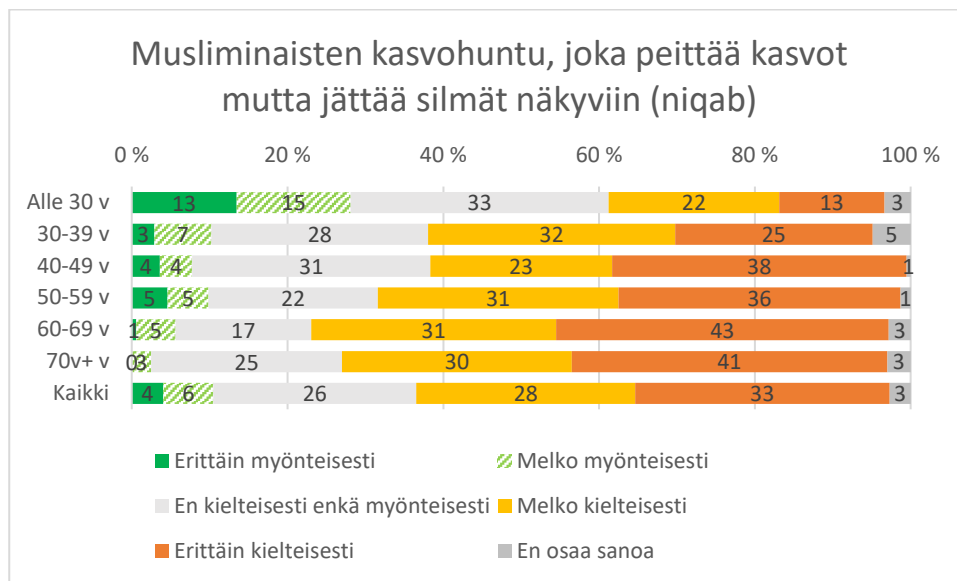
**Kuvio 1. Suhtautuminen hijabiin uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyden mukaan (%).
GE 2022, N = 1 104.**

Miten ikä ja sukupuoli vaikuttavat asenteisiin?

Kyselytutkimus osoittaa, että myönteisyys erilaisia uskonnollisia pukeutumistapoja kohtaan lisääntyy mitä nuoremmista ikäryhmistä on kyse. Erytisen selvästi ikäryhmien eroavaisuus tulee esiin siinä, että alle 30-vuotiaat suhtautuvat muita myönteisemmin musliminaisten peittävään pukeutumiseen. Tämä käy ilmi Kuviosta 2, jossa kuvataan eri ikäryhmien suhtautumista musliminaisen kasvot peittävään niqabiin. Burkaa koskevat jakaumat ovat samansuuntaisia.

Kuvio 2. Suhtautuminen niqabiin iän mukaan (%). GE 2022, N = 1 104.

Toisaalta esimerkiksi kaulariipuksena käytetyn ristin kohdalla ikäryhmien väliset erot ovat varsin vähäisiä (Kuvio 3). Aineiston perusteella voidaan todeta, että kristillisten pukeutumisperinteiden kohdalla (kristittyjen kaularisti, nunnien hiukset peittävä huivi) ikäryhmien välillä ei tule esiin yhtä selviä eroavaisuuksia asenteissa kuin islamiin ja sikhiläisyyteen liittyvien perinteiden kohdalla. Ikäryhmien erot suhtautumisessa juutalaisen miehen kipaan ovat myös varsin tasaisia. Kristilliset ja juutalaiset pukeutumistavat koetaan näin ollen keskimäärin tutummiksi myös vanhemmissa ikäryhmissä.

Poliittisen keskustelun kohteena olevat musliminaisten pukeutumistavat koetaan sen sijaan sitä vieraammiksi, mitä vanhemmista ikäryhmistä on kyse. Tässä heijastunee se, että muslimien pukeutumistavat alkoivat tulla Suomessa katutasolla näkyväksi vasta 1990-luvulta alkaen.¹⁶ Nuoremmat ikäryhmät ovat tottuneet hijabeihin ja jopa niqabeihin, kun taas vanhempien ikäryhmien näkökulmasta islamilaiset pukeutumistavat vaikuttavat vieraammilta. Toisaalta on syytä huomata, että yli 70-vuotiaitten ikäryhmässä hijabiin suhtautuu myönteisesti 19 % ja neutraalisti 49 %, joten kielteisesti suhtautuvien määrä jää vanhimmassakin ikäryhmässä vähemmistöksi (30 %).

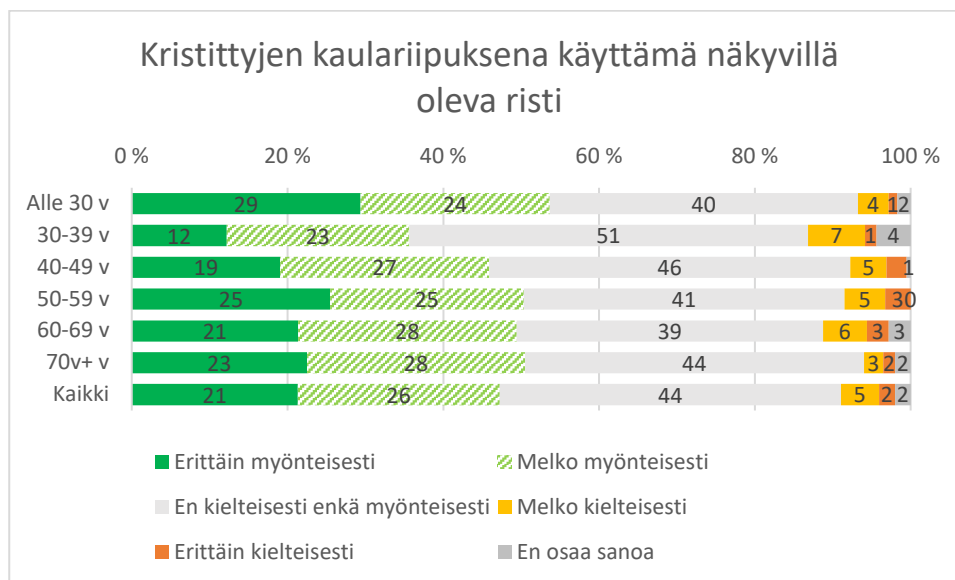
Myös suhtautumisissa sikhimiesten turbaaniin ja uskontokriittiseen paitaan näkyy eroja ikäryhmien välillä siten, että nuoremmassa ikäryhmissä näihin suhtaudutaan myönteisemmin kuin vanhemmissa. Asenteiden eroa voi selittää tässäkin sillä, että nuoremmat ikäryhmät ovat kasvaneet monikulttuurisemmassa Suomessa ja siksi suhtautuvat keskimäärin myönteisemmin erilaisten uskontojen ja katsomusten näkymiseen.

¹⁶ Suomeen jo 1800-luvulla saapuneiden tataarimuslimien keskuudessa naiset eivät käytä huntua, joten musliminaisten uskonnollinen pukeutuminen on tästäkin näkökulmasta katsottuna uudehko ilmiö suomalaisessa yhteiskunnassa. Ks. myös Konttori 2020.

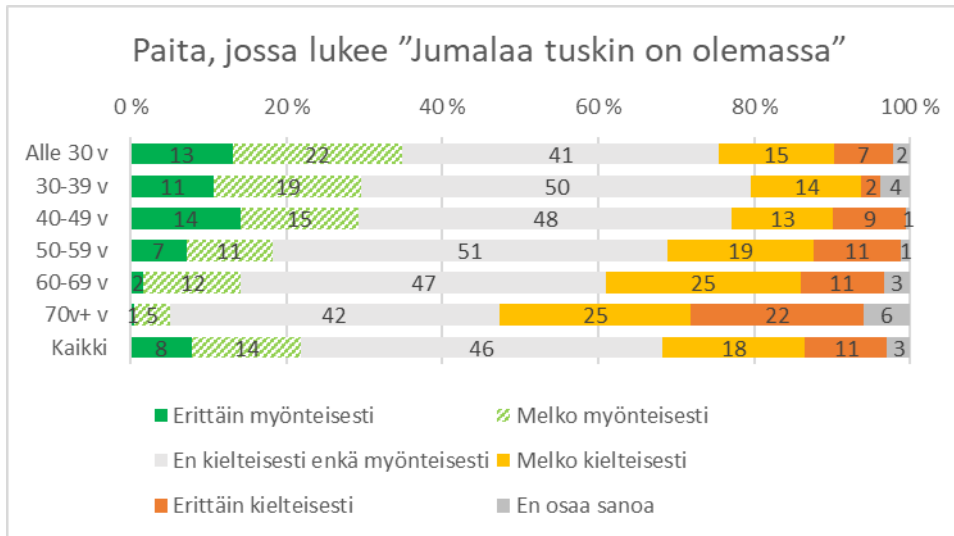
Uskontokriittisen paidan kohdalla tällainen ero on erityisen selvä (Kuvio 4): kun alle 30-vuotiaista 35 % suhtautuu myönteisesti paidaan, jossa lukee ”Jumalaa tuskin on olemassa”, niin yli 70-vuotiaista näin tekee vain 6 %. Jopa lähes puolet yli 70-vuotiaista vastaajista suhtautuu uskontokriittiseen paidaan joko melko kielteisesti (25 %) tai erittäin kielteisesti (22 %).

Täysin lineaarista eri ikäryhmien suhtautuminen ei kuitenkaan ole, sillä kristittyjen kaulariipukseen kaikista kielteisimmän suhtaudutaan 30–39-vuotiaiden ikäryhmässä. Kiinnostavaa on myös huomata, että kaikista nuorimmassa ikäryhmässä uskontokriittiseen paidaan kielteisesti suhtautuvien osuus on suurempi kuin 30–39-vuotiaiden ja 40–49-vuotiaiden ikäryhmissä.

Kuvio 3. Suhtautuminen iän mukaan kristittyjen kaulariipuksena käyttämään näkyvillä olevaan ristiin (%). GE 2022, N = 1 104.

Kuvio 4. Suhtautuminen iän mukaan paitaan, jossa lukee ”Jumalaa tuskin on olemassa” (%). GE 2022, N = 1 103.

Naisten ja miesten väliset asenne-erot osoittautuvat kauttaaltaan pieniksi. Naiset suhtautuvat kuitenkin kysytyihin symboleihin miehiä myönteisemmin. Poikkeuksena oli paita, jossa lukee ”Jumalaa tuskin on olemassa”. Tähän naisista suhtautui myönteisesti 19 % mutta miehistä 24 %.

Miten asenteet ovat muuttuneet?

Edellisen kerran suomalaisten suhtautumista uskonnolliseen pukeutumiseen kysyttiin vuoden 2015 Gallup Ecclesiastica -kyselyssä. Kun verrataan siinä saatuja tuloksia uudempiin (Kuvio 5), havaitaan, ettei suuria muutoksia ole tapahtunut.¹⁷ Merkittävimpänä muutoksena voi pitää sitä, että kielteiset asenteet uskontokriittistä paitaa kohtaan ovat jonkin verran loiventuneet kyselytutkimusten välillä.

Huomiota herättää myös se, että jokaisessa kohdassa on kasvanut sellaisten neutraalia asennetta ilmaisevien vastaajien määrä, jotka eivät suhtaudu ilmiöön kielteisesti eivätkä myönteisesti. Ehkä tämä kertoo siitä, että entistä useampi suomalainen suhtautuu pragmaattisen käytännöllisesti, ehkä hieman välinpitämättömästäkin erilaisiin uskonnollisen pukeutumisen muotoihin. Toisaalta erilaisia mielipiteitä yhä on ja etenkin muslimien peittävimpien asujen suhteen valtaosa suomalaisista on omaksunut kielteisen asenteen. Kuten edellä jo todettiin, kysymys on enemmänkin teoreettinen, sillä vain ani harva Suomessa käyttää niqabia saati burkaa.

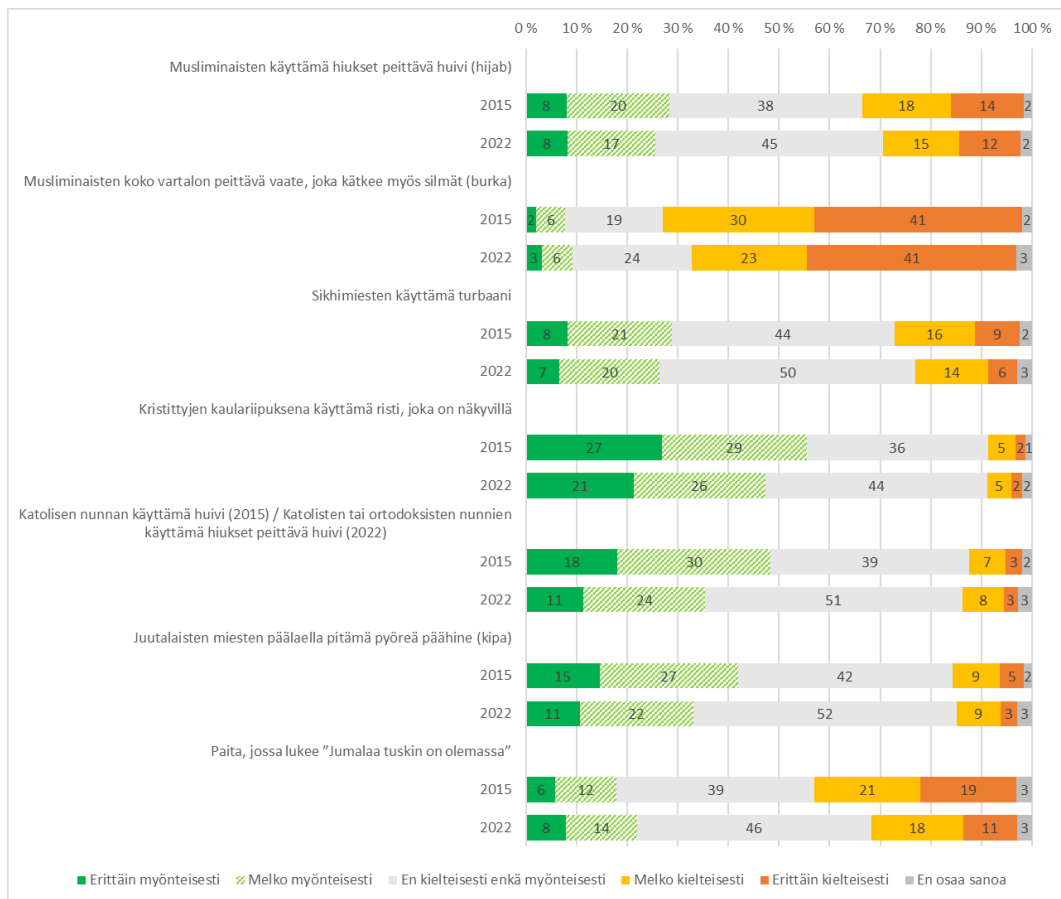
Jonkinlaista polarisaatiotakin kyselytutkimuksen perusteella voi silti havaita. Vastaajia pyydettiin nimittäin määrittämään itsensä 10-portaisella asteikolla joko liberaaliksi tai konservatiiviseksi. Asteikon ääripäihin sijoittuneiden vastaajien keskiarvot erosivat toisistaan selkeästi suhtautumisessa hijabiin, jota mitattiin viisiportaisella asteikolla (missä suurempi

¹⁷ Vuonna 2015 kysyttiin suhtautumista hijabiin ja burkaan mutta ei niqabiin.

arvo osoitti suurempaa myönteisyyttä). Asteikolla konservatiivisimpien vastaajien keskiarvo oli 2,2¹⁸, kun sen sijaan skaalan liberaaliin päähän itsensä sijoittaneiden vastaajien keskiarvo oli 3,1¹⁹. Vastaava ilmiö näkyy vasemmisto-oikeisto skaalalla: oikeistolaisimpien vastaajien keskiarvo oli 2,1²⁰, kun sen sijaan vasemmistolaisimpien keskiarvo oli 3,5.²¹

Tulokset osoittavat tältä osin, että liberaaleiksi ja vasemmistolaisiksi itsensä identifioivat suhtautuvat musliminaisten pukeutumiseen myönteisemmin. Tämä on huomionarvoinen tulos, sillä perinteisesti yhteiskunnallisessa keskustelussa on mielletty vasemmistolaisten olevan uskontokriittisiä ja oikeistolaisten uskontomyönteisiä: tällainen yksinkertaistava poliittinen tulkintamalli ei enää päde, kun uskonnollinen kenttä on monimuotoistunut ja erityisesti islamilaista pukeutumista koskevat mielipiteet jakavat suomalaisia.

Kuvio 5. Suhtautuminen uskonnolliseen pukeutumiseen vuosina 2015 ja 2022 (%). GE 2015 (N=2 475) ja GE 2022 (1 104).

¹⁸ 95 % luottamusväli: 1,6–2,9.

¹⁹ 95 % luottamusväli: 2,8–3,3.

²⁰ 95 % luottamusväli: 1,7–2,6.

²¹ 95 % luottamusväli: 2,9–4,1.

Johtopäätöksiä

Kyselyaineisto osoittaa, että suomalaisten suhtautuminen uskonnolliseen pukeutumiseen on käytännöllistä ja varsin suvaitsevaista. Kasvot peittäviin uskonnollisiin asusteisiin suomalaiset suhtautuvat kuitenkin hyvinkin kielteisesti.

Kehityskulku on vuosien 2015 ja 2022 välillä kulkenut siihen suuntaan, että uskonnollisiin pukeutumistapoihin suhtaudutaan entistä neutraalimmin. Toisin sanoen sellaisten vastaajien, jotka eivät suhtaudu asiaan myönteisesti eivätkä kielteisesti, määrä on lisääntynyt. Tämän voi tulkita merkiksi uskonnollisen pukeutumisen arkipäiväistymisestä.

Toisaalta tutkimusaineisto osoittaa, että uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvat näyttäisivät olevan muita suvaitsevaisempia uskonnollisen pukeutumisen suhteen. Tämä tulee erityisen hyvin esiin siinä, että sikhimiesten turbaanin osalta myönteisten (35 %) ja neutraalien (58 %) yhteenlaskettu määrä muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvien joukossa on peräti 93 %. Vain 3 % tästä ryhmästä suhtautuu kielteisesti sikhimiesten turbaaniin, kun taas evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvista 20 % ja uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomista 22 % asennoituu siihen kielteisesti.

Sikhimiehen turbaani lienee sen verran harvinainen ja suomalaisen yhteiskunnallisen keskustelun kannalta marginaalinen, että siihen liittyvät asenteet tuovat esiin vieraaksi koettuun uskonnolliseen pukeutumiseen suhtautumisen ”puhtaimmillaan”. Esimerkiksi islamiin ja juutalaisuuteen, myös kristinuskoon, liittyvä pukeutuminen jakaa usein mielipiteitä johtuen yleisemmästä suhtautumisesta näihin uskontoihin. Myös uskontokriittinen paita osoittautuu yllättävässäkin määrin mielipiteitä jakavaksi.

Toisaalta näyttää siltä, että mitä vieraampi perinne on, sitä varauksellisemmin siihen suhtaudutaan. Jo silmämääräisesti katsottuna kyselyaineistosta selviää, että suomalaiset suhtautuvat aavistuksen kielteisemmin musliminaisen hijabiin tai sikhimiehen turbaaniin kuin kristityn kaularistiin, nunnan huiviin tai juutalaismiehen kipaan. Kaikista kielteisin suhtautuminen on niqabiin ja burkaan.

Aineiston perusteella voi havaita, että nuoremmat ikäryhmät suhtautuvat vanhempia ikäryhmiä myönteisemmin erilaisiin uskonnollisiin pukeutumistapoihin. Erityisen selvästi erot tulevat esiin juuri niissä pukeutumistavoissa, joiden osalta kokonaisuutena katsoen suomalaiset ovat varauksellisimpia.

Tämän tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että eri ikäryhmien osalta suomalaisen yhteiskunnan suunta on siirtymässä hiljalleen kohti suvaitsevaisempaa asenneilmastoa. Tämä selittyy luonnollisestikin sitä kautta, että nuoremmat ikäryhmät ovat kasvaneet monikulttuurisemmassa Suomessa kuin vanhemmat ikäryhmät.

Merkittävältä tekijältä näyttää myös vastaajan poliittinen identifioituminen. Erityisesti musliminaisten pukeutumisen kohdalla tulokset osoittavat, että liberaaleiksi ja

vasemmistolaisiksi itsensä identifioivat osoittautuvat suvaitsevaisimmiksi. Tämä on huomionarvoista, sillä usein mielletään vasemmistolaisten olevan uskontokriittisiä ja oikeistolaisten uskontomyönteisiä. Suomalainen asenneilmasto näyttäisi kuitenkin muuttuneen sellaiseen suuntaan, että tällainen perinteinen oletamus ei enää päde. Tämä liittyy siihen yleisempään eurooppalaiseen poliittiseen kehityskulkuun, josta raportin alussa oli puhe.

Kaiken kaikkiaan Gallup Ecclesiastica -aineiston perusteella voi ennakoida, että uskonnollista pukeutumista koskeva yhteiskunnallinen debatti jatkuu tulevaisuudessakin. Toisaalta mihinkään suureen huoleen suomalaisten suvaitsevaisuuden osalta ei ole syytä.

Kirjallisuus

Ghattas, Kim: *Black Wave. Saudi Arabia, Iran and the Rivalry that Unravelled the Middle East*. London: Wildfire. 2020.

Ketola, Kimmo. *Uskonnonvapaus katsomuksellisesti moninaisessa valtiossa: Suomalaisten näkemykset kirkon ja valtion suhteista ja uskonnonvapauden merkityksestä*. Kirkon tutkimus ja koulutus. 2023. <https://evl.fi/documents/1327140/0/Suomalaiset+ja+uskonnonvapaus+-raportti-23-3-2023.pdf/2d34c004-3fd7-cd87-99c2-37e38dfc4566?t=1679572287531>.

Konttori, Johanna. "Suomalainen huntukysymys". *Politiikasta*. 2020. <https://politiikasta.fi/suomalainen-huntukysymys/> (Julkaistu 9.11.2020; luettu 28.11.2023).

Silvestri, Sara. "Comparing Burqa Debates in Europe: Sartorial Styles, Religious Prescriptions and Political Ideologies." – *Religion in Public Spaces: A European Perspective*. Eds. Silvio Ferrari & Sabrina Pastorelli. London: Routledge. 2012, 275–292.

Sorsa, Leena: *Uskonnolliset tavat ja julkinen tila Suomessa*. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 55. Kirkon tutkimuskeskus. 2018. <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/1490>.